

Anselm Viola, músic excepcional i home prodigiós

L'infant de Torroella

Anselm Viola va néixer el 1738 a Torroella de Montgrí i enguany es commemora el dos-cents aniversari de la seva mort. Monjo de Montserrat i figura prominent de la música catalana, va ser un dels músics més prestigiosos de l'escola montserratina de la segona meitat del segle XVIII. "De cap disciplina eclesiàstica, de cap activitat artística ni espiritual hom no pot parlar amb tanta precisió d'*escola montserratina*, com de l'escola de música vinculada a l'Escolania de Montserrat"¹, segons comenta Anselm M. Albareda, cardenal i historiador del monestir. Aquesta és l'escola de música més important de Catalunya i una de les més representatives d'Europa per la seva tradició, identificació i singularitat.

Els torroellencs d'avui coneixen prou bé la seva pròpia història i se senten orgullosos del seu passat i dels seus orígens centrats entre el Ter i el Montgrí. No ignoren que l'antic nucli de Torroella s'havia format a l'entorn de l'església gòtica de Sant Genís (s. XV) i del castell o palau de Torroella, conegut com El Mirador, bastit al seu costat. Durant el segle XVIII la plana circumdant, sota el turó presidit per l'inacabat castell del Montgrí, fou dessecada i l'antic estanyet de Torroella s'aprofità totalment per als conreus.

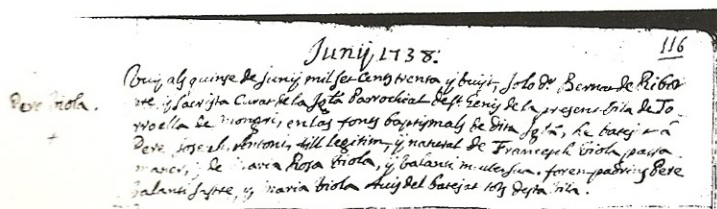
El monocultiu de l'arròs havia estat una de les fonts productives més importants de la població durant dècades. Els arrossars arribaven fins al peu de les seves muralles. Malgrat que aquest conreu ocasiona greus epidèmies i morts, representa el motor bàsic del creixement demogràfic de la vila, i Torroella es converteix en un centre important de conreu d'arròs durant el segle XVIII. En això segueix la transformació d'altres poblacions de l'Empordà. D'altra banda, el port, situat a l'Estartit, constituïa una via de comunicació i transport molt important per a la població i rodalia.

Durant la Guerra de Successió (1702-1714) Torroella prengué part activa a favor del rei Carles: hi contribuí amb homes, queviures i diners. En conseqüència, patí l'empresonament de diversos vilatans significatius i la població sucumbí a mans dels francesos. Finalment la Guerra de Successió, i després del Decret de Nova Planta (1716), Torroella inicià un progressiu desenvolupament que la convertí en una de les poblacions més importants i riques de l'Empordà.

És en aquesta població empordanesa de Torroella de Montgrí, caracteritzada per una situació singular i enriquida per una valuosa tradició històrica, on nasqué Pere Viola, futur monjo i músic de Montserrat. No tenim coneixement fidedigne de la data exacta del seu naixement, però podem situar-la amb una certa fiabilitat al dia 13 o 14 de juny de 1738. Sabem, en canvi, que fou batejat a l'església parroquial de Sant Genís el dia 15 de juny, segons consta textualment en el *Llibre de baptismes* de l'Arxiu parroquial².

En aquella època era habitual de batejar els infants l'endemà o al cap de pocs dies del seu naixement. Això ens permet de situar la data de naixença a l'entorn del 13 de juny.

Li fou imposat el nom de Pere. Era el primogènit de Francesc Viola i Rosa Valentí. Francesc Viola es va casar quatre vegades i aquest era el seu tercer matrimoni, que durà del 1737 al 1754. Francesc Viola, pare del nostre biografat, exercia l'ofici de passamaner, que devia haver heretat del seu pare, Bernat Viola, natural de Gualta (Baix Empordà, població que havia format part de la baronia de Torroella) i que probablement s'havia instal·lat a Torroella a la fi del segle XVII exercint ja aquesta professió.

Inscripció del baptisme de Pere Viola i Valentí

L'escolà de Montserrat

El 1738, quan tenia deu anys, Pere Viola ingressà a l'Escolania de Montserrat. Ignorem les raons que impulsaren els seus pares a prendre aquesta decisió. A més d'unes òptimes condicions musicals, hi devien influir altres circumstàncies. Una d'elles, ben probablement, podia ser el fet que un altre noi, onze anys més gran i fill de la mateixa població de Torroella de Montgrí, havia estat escolà entre 1737 i 1745 i aleshores era ja monjo de Montserrat, on havia ingressat el 29 de desembre de 1745.

Aquest monjo i antic escolà, Benet Julià, havia d'ésser un dels músics destacats de l'escola montserratina. No seria gens estrany que la relació entre ambdues famílies de la mateixa població predisposés l'ingrés de Pere Viola a l'Escolania de Montserrat.

No hem d'oblidar que Torroella posseïa una important tradició musical documentada a partir del segle XIV i que la capella de música de la parròquia de Sant Genís era molt florent a la primera part del segle XVIII. No cal descartar que l'infant torroellenc hauria pogut assimilar les primeres nocions musicals a redós d'aquell privilegiat cenacle musical. D'altra banda, alguns dels seus familiars pròxims exercien també com a músics. Tot plegat, doncs, contribuïa a adobar un terreny propici als dots musicals del futur compositor.

En ingressar a l'Escolania, Pere Viola fou deixeble de Benet Esteve (1702-1772), que exercí el càrrec de mestre de l'Escolania entre 1734 i 1759. En el transcurs del seu càrrec impulsà la construcció de l'orgue del presbiteri, que portà a terme Antoni Boscà (1735), per al servei de la capella de música i de l'Escolania, i consolidà la reforma de l'orgue major empresa pel mateix orguener (1737). És evident que Benet Esteve influí, amb el seu mestratge i la seva obra, en la formació musical de Viola.

Però el veritable mestre del noi Pere Viola va ser Josep Martí (1719-1763). Aquest monjo havia exercit el càrrec d'organista de l'església de Nuestra Señora de la Soledad de Madrid i el 1753 –quan Pere Viola ja feia cinc anys que era a l'Escolania– retornà a Montserrat i va ser nomenat mestre de capella i de l'Escolania, càrrec que ocupà durant nou anys i mig, fins a la seva mort, juntament amb Benet Esteve. Martí fou un compositor determinant en el canvi d'estil produït en aquell període a Montserrat, ja que pot ésser considerat com l'introduïdor de l'estil italià en la música montserratina. Aquest "nou estil" i els seus dots pedagògics van ésser decisius en la formació musical de Viola.

Poca cosa més coneixem de l'estada –durant set anys– de Pere Viola a l'Escolania. En aquella època, l'edat d'ingrés se situava aproximadament als deu anys i la seva permanència a l'Escolania s'allargava normalment fins als disset o divuit (com en el cas de Viola). L'abillament habitual dels escolans consistia en una túnica negra, vestit que s'ha perpetuat pràcticament fins als nostres dies.

Els escolans hi rebien una educació musical escaient per poder participar en determinades cerimònies del monestir i del santuari. Una de les tasques primordials era la de prendre part en els funcions religioses de la capella de música amb la interpretació de les obres polifòniques dels compositors montserratins o d'altres de gran renom com, per exemple, Haydn, el qual exercí una gran influència en la música montserratina durant l'últim terç del segle XVIII.

Pere Viola deixà l'Escolania en una data difícil de precisar de l'any 1756. Ignorem si retornà durant un breu període al costat de la seva família a Torroella de Montgrí.

Monjo benedictí

Després de més de set anys a l'Escolania, ingressà com a monjo al monestir i prengué l'hàbit benedictí el 20 de març d'aquell 1756. Li fou imposat el nom d'Anselm amb el qual ha passat a la història de la música. Aquest acte el trobem documentat en el *Llibre de vesticions del monestir*³.

Un any més tard, acabat el preceptiu noviciat, professà per a la vida monàstica el 25 de març de 1757.

Aquest mateix any 1757, el que després seria famós compositor, Narcís Casanoves, ingressà a l'Escolania. Acabaven de reprendre les obres del nou edifici de l'Escolania durant l'abadiat de Maur Salcedo (1757-1761). Aquest abat, vista la predisposició musical del monjo Anselm Viola, l'envià a Madrid per tal que prosseguís els estudis eclesiàstics i hi completés la seva formació musical.

El Monserratico madrileny

El 1758, tot just un any després de la seva professió, Anselm Viola arribà al monestir de Nuestra Señora de Monserrate de Madrid,

anomenat familiarment El Monserratico, situat al carrer de San Bernardo. Segons Cebrià Baraut, aquesta abadia va ser "erigida per Felip IV a Madrid el 1642 per tal d'acollir la seixantena de monjos no catalans expulsats de Montserrat per la Generalitat de Catalunya el 1641, durant la Guerra dels Segadors. L'església, inacabada, fou construïda entre el 1668 i el 1720"⁴.

La presència de monjos castellans a Montserrat provenia de l'anexió del monestir a la congregació benedictina de San Benito de Valladolid l'any 1493. Aquest període de la història montserratina que durà fins al 1835, es caracteritza per una situació conflictiva permanent, motivada per les intervencions polítiques externes i per la difícil convivència de monjos castellans i catalans. Aquesta expulsió és una mostra d'aquella conflictivitat. Així ho sintetitza Anselm M. Albareda: "El 24 de febrer de l'any 1641, la Diputació de Barcelona féu acompanyar a la frontera, amb tots els honors, cinquanta-cinc monjos castellans, tres escolans i alguns servents de la mateixa terra que vivien a Montserrat. Felip IV els rebé a Madrid on, després de greus dificultats, fundaren l'església i el monestir, sota la invocació de Montserrat, anomenat familiarment El Monserratico, que més tard esdevingué abadia"⁵. L'església d'El Monserratico madrileny, en la construcció de la qual hi havien col·laborat famosos arquitectes com Sebastián Herrera i Pedro de Rivera i que mai veuria finalitzades del tot les seves obres, tresorjava, en el moment en què el nostre monjo arribà a Madrid, veritables obres d'art. Hi destacava el famós crucifix de l'escultor Alonso Cano i les pintures d'Antonio Arias, Caracciolo o Manuel Pereira. Els ornaments litúrgics, els objectes d'orfebreria per al culte i les nombroses joies ofrenades a la Verge completaven aquest veritable museu del barroquisme madrileny.

En aquest monestir, Anselm Viola va estar sota les ordres de tres abats: Francesc Roca, Mauro Piñeiro i Fèlix Cama. El primer i el darrer, curiosament, havien estat monjos professors del monestir de Montserrat. Francesc Roca era fill de Cervera, mentre que Fèlix Cama havia nascut a Romanyà de la Selva. Després del seu abadiat madrileny, va ser també abat de Sant Benet de Bages i morí a Montserrat el 1772, quan Viola ja hi havia retornat.

Amb El Monserratico i la seva comunitat –que també depenien de la congregació de Valladolid–, Madrid tenia dos monestirs de monjos benedictins, ja que posseïa l'antic monestir de San Martín, que inicialment havia estat un annex del de Santo Domingo de Silos. Al seu costat hi havia igualment el monestir de La Encarnación, de monges benedictines, fundat el 1623.

Durant els deu anys aproximadament de la seva estada a Madrid, Viola finalitzà els estudis eclesiàstics i molt probablement hi fou ordenat sacerdot, malgrat que no en tenim referències. Ens consta que hi completà i hi perfeccionà els estudis musicals. No tenim informació directa dels seus probables mestres, ni si aquests eren monjos del mateix Monserraticó. Però el que és evident i comprovat és que rebé una gran influència de l'ambient musical desplegat en els cercles de la cort de Carles III durant els inicis del despotisme il·lustrat que impulsà el monarca borbó.

Quan Viola arribà a Madrid, hi havia mort ja Domenico Scarlatti (1685-1757). A mitjan segle XVIII, la Real Capilla, una vegada reorganitzada després de l'incendi de 1734, i juntament amb la capella del monestir de La Encarnación, era, sota la protecció de la cort, el més important i veritable centre de la música "oficial" i religiosa, des del qual s'establien els paràmetres a seguir en la pràctica musical.

El 1758, quan Anselm Viola inicià els estudis a Madrid, la Real Capilla era dirigida per Francisco Courcelle (o Corselli, 1702-1778), successor de José de Torres (ca. 1665-1738), autor de la rellevant obra teòrica *Reglas generales de acompañar* i creador, el 1700, de la primera impremta musical de la península. José de Nebra (1702-1768) n'era el vicemestre, organista primer i professor de clavicèmbal de l'infant Gabriel. El mallorquí Antonio Literes (1673-1747), que reposà el repertori litúrgic incendiat de la Real Capilla, n'havia estat organista segon, mentre que Miquel Rabassa (?-1787) i José Moreno Polo (?-1774), incorporat més tard, en foren, respectivament, els tercers i quarts organistes.

El 1768, un any després que Viola abandonés Madrid, José Lidón (1748-1827) fou nomenat quart organista i més tard assumí el càrrec de primer organista, vicemestre i primer mestre de la Real Capilla. Aquest important nucli de músics de la Real Capilla de segur que va influir en el compositor Viola, ja que a través d'ells assimilà la influència italianitzant de la música que havia après a Montserrat del seu mestre, Josep Martí. A la cort, l'estil italià havia bandejat l'estil francès vigent des de l'arribada d'Isabel de Farnesio, segona esposa de Felip V.

D'altra banda, és possible que Viola hagués mantingut contactes i conegut a bastament la música d'Antoni Soler (1729-1783) que, a l'inici de la dècada dels 40, havia estat escolà de Montserrat i aleshores era monjo jerònim de San Lorenzo de El Escorial. Precisament, a mitjan desembre de 1761, Soler presentà la seva

obra, *Llave de la modulaci3n*, a la censura dels millors m3sics de Madrid, Francisco Corselli i Jos3 de Nebra, entre d'altres.

Durant els anys de la seva estada a Madrid, Viola, tal com diu Ireneu Segarra, "don3 a con3ixer el seu talent per a la composici3 i meresqu3 que les seves obres fossin cantades a la Capella Reial amb molta acceptaci3"⁶.

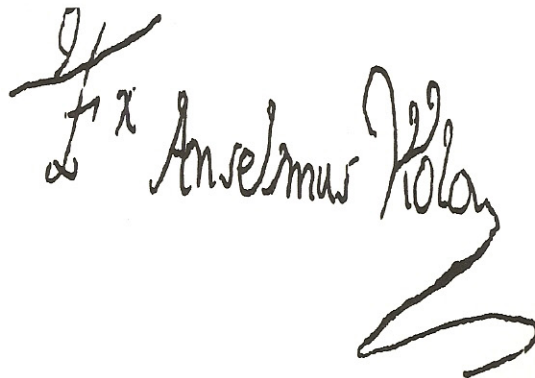
Aix3 mateix pogu3 viure de prop, ultra certs aspectes de la vida de la cort, diversos fets pol3tics i socials, com el mot3 de Squillace del 1766 i l'expulsi3 dels jesuïtes (1767) pel comte d'Aranda.

Mestre de l'Escolania

Hom don3 la data de 1767 com la del retorn de Viola al monestir de Montserrat despr3s de m3s de nou anys d'estudis eclesi3stics i musicals a Madrid. El seu prestigi musical, acrescut durant els anys de perman3ncia a la cort, era ben consolidat ja en aquesta 3poca, com ho demostra el fet que algunes de les seves sonates fossin incorporades, juntament amb altres obres de Narc3s Casanoves o d'Antoni Soler, al llibre *Examen musical* del monjo, exescol3 i te3ric, Pere Codolar.

La seva fama ja s'havia iniciat a Madrid on, com afirma Ambr3s M. Caralt, "don3 a con3ixer el seu talent en l'art de la composici3, ja en tanta manera, que meresqu3 que les seves obres fossin cantades a la Capella Reial amb molta acceptaci3"⁷.

El 1768, poc temps despr3s del seu retorn a Montserrat, Anselm Viola fou nomenat mestre de l'Escolania i de la capella de m3sica,

A handwritten signature in black ink. It begins with a stylized musical clef (soprano or alto) and a treble clef. To the right of the clefs, the name "Anselmus Viola" is written in a cursive script. The signature ends with a long, sweeping horizontal flourish.

La signatura del P. Viola

càrrecs que ocuparia fins a la seva mort. Els trenta anys com a mestre de l'Escolania constitueixen la gran tasca musical i pedagògica d'Anselm Viola. Aquest càrrec comportava igualment el de mestre de la capella de música.

Aquests trenta anys de la vida de Viola estan marcats, doncs, per la seva tasca pedagògica com a director de l'Escolania, per la direcció de la capella de música –que implicava la gestió de tota la música que es feia a Montserrat– i per la seva faceta de compositor. I en tots aquests aspectes reeixí plenament tot aconseguint un nom més enllà de l'àmbit estricte del monestir. “Un no dubta, segons la fama, que era un dels mestres de música de més renom del seu temps. Home de la talla dels seus il·lustres antecessors és increïble com treballà en matèria de música”. Aquest judici d'Ambròs M. Caralt⁸ sintetitza i confirma l'aportació de Viola a l'enriquiment i al prestigi de l'escola montserratina durant la segona meitat del segle XVIII.

El compositor

La faceta de compositor de Viola no ha estat, probablement, valorada i reconeguda com es mereix, malgrat que es tracta d'una de les figures més representatives de la música catalana del segle XVIII. Aquesta mancança s'ha compensat en part durant els darrers anys amb la publicació d'alguna de les seves obres i l'enregistrament discogràfic d'una mostra de la seva producció. Amb tot, els judicis crítics i la valoració de l'obra de Viola han estat permanents a partir de la seva mort.

Ferran Sorts i Antoni Ràfols, dos dels seus deixebles, ens han deixat valuosos testimoniatges de primera mà sobre les seves qualitats de compositor i pedagog.

L'obra de Viola representa una conjunció entre la tradició musical montserratina en la línia dels seus antecessors Joan Cererols (1618-1680) i Miquel López (1669-1723) i la influència italianitzant introduïda a Montserrat a mitjan segle XVIII i assumida plenament durant la seva estada a Madrid. El fruit d'aquesta il·lació, però, adquireix una personalitat pròpia caracteritzada per un llenguatge auster i sensible alhora i d'una agosarada coherència.

Musicalment va treballar molt, però ens han arribat relativament poques obres escrites –vocals o instrumentals–, que l'acrediten com a molt bon músic. Aquesta afirmació porta implícita la cons-

Pàgina de la partitura de
l'obra *Sonata en do
major* del P. Viola

tatació de la pèrdua de bona part de la seva producció a causa de la destrucció del monestir i de l'arxiu musical els anys 1811-1812 durant la destrucció de Montserrat amb motiu de la guerra del francès.

El catàleg general de les obres de Viola que han perviscut mostra un ventall de formes vàries: sonates d'estructura binària, escrites amb una funcionalitat pedagògica, *tientos* partits, una fuga, versos confegits com una suite de danses, misses per a cor i orques-

tra, un villancet, *Divuit estudis per a fagot* i un *Concert per a baixó i orquestra*, d'estructura barroca, l'únic exemple de música estrictament instrumental de l'escola de Montserrat, fet que, per si mateix, ja assoleix una importància excepcional.

D'entre la seva obra escrita per a les celebracions litúrgiques del monestir, cal posar en relleu la missa *Alma Redemptoris Mater* que, justament aquest mes de gener passat (en commemorar-se el segon centenari de la seva mort) va ser interpretada –i per segona vegada– a l'església de Sant Genís de Torroella de Montgrí per l'actual Escolania. D'aquesta obra, Daniel Codina ens diu que “és una de les més importants, tant per les seves proporcions com per la seva força i bellesa formal. Està concebuda en la forma de les grans misses dels autors clàssics contemporanis, mantenint sempre una dignitat i fins i tot una funcionalitat litúrgica. [...] Viola usa en molts moments modulacions i harmonies atrevides, molt característiques d'ell i del seu predecessor i convilatà el P. Benet Julià (1727-1787)”⁹.

Podem classificar l'obra de Viola en dos estils diferenciats: un estil sever contrapuntístic utilitzat en les composicions amb una funcionalitat litúrgica, com és el cas de les misses o els salms, i l'estil més innovador i especulatiu emprat en les sonates o els versos.

Les obres per a teclat, poc conegudes i menys divulgades, tenen una importància decisiva a l'hora d'avaluar la música de Viola i d'establir-ne les característiques bàsiques. Cal dir, però, d'entrada, que són d'una importància cabdal i de caràcter únic.

Ho confirma l'afirmació d'Higini Anglès quan diu que a Catalunya fou Montserrat el centre de la música per a orgue i clavicèmbal.

Els col·laboradors

Durant els trenta anys de mestratge a l'Escolania, Viola tingué diversos monjos col·laboradors, sia d'entre el grup dels organistes i dels compositors i mestres de la mateixa Escolania, sia del mateix sagristà major. D'entre els compositors hem d'esmentar Manuel Espona (1714-1779), Felip Jaumeandreu (1727-1770) i el mateix Benet Julià (1727-1787). Però el qui sobresurt per la seva estreta col·laboració i decisiva importància intrínseca és Narcís Casanoves (1747-1799), excel·lent organista i compositor i un dels músics montserratins més rellevants del segle XVIII, i del qual,

així mateix, l'any vinent commemorarem el 200 aniversari de la seva mort.

El pedagog

Si és important i decisiva la faceta de compositor que sobresurt en la personalitat d'Anselm Viola, no ho és menys la de pedagog. Durant uns trenta anys ocupà, com hem vist, el càrrec de mestre de l'Escolania (1768-1798), amb els parèntesis de la seva malaltia a la fi de la seva vida. Aquesta dedicació que ocupà la meitat de la seva existència donà uns resultats extraordinaris tant per la metodologia emprada com pel mateix bagatge que sabé transmetre.

El deixeble més important i destacat de Viola fou evidentment el guitarrista i compositor Ferran Sorts (1778-1839). L'estil de música i els assaigs que Viola feia diàriament als seus alumnes tenien sempre un to didàctic segons el retrat que ens ha deixat en les seves memòries. Sembla però, que Viola no reaccionà gaire positivament davant l'entusiasme de Sorts per la guitarra, instrument que no tenia en massa estima. Malgrat tot, quan Sorts finalitzà els seus estudis a l'Escolania, el seu mestre Viola l'acomiadà amb afecte i tendresa, trets característics de la seva personalitat.

No és inversemblant pensar que fos igualment deixeble de Viola el monjo Carles Masferrer (ca. 1753-1825), per al qual devien haver estat escrits els *Divuit estudis per a fagot*, i destinatari probable del *Concert de baixó*.

Un altre deixeble important és Felip Rodríguez (1760-1815), que també sojornà a El Monserratico de Madrid, organista i autor de diverses sonates per a teclat, d'estil galant, influïdes per l'estil de Haydn, estil que aleshores –com en altres indrets de Catalunya– predominava a Montserrat.

Hem d'esmentar igualment Josep Vinyals (1771-1825), organista i expert en el domini del violí i del violoncel, el qual també es destacà com a compositor. A la mort de Viola (1798) i de Casanoves (1799), els succeí en el càrrec de mestre de l'Escolania. El darrer representant de l'escola montserratina d'aquesta època i restaurador de l'Escolania, Jacint Boada (1780-1859), fou igualment deixeble de Viola.

Música al servei del monestir

Després del seu retorn d'El Monserratico madrileny (1767), i ja com a mestre de l'Escolania, podem suposar que Viola no s'absentà –almenys per un període considerable– del monestir de Montserrat. Aquests trenta-un anys els dedicà, com ja hem vist, a la pedagogia i a la composició. Tot això, amb l'acceptació i la complaença de la comunitat monàstica i amb l'explícit assentiment dels abats que la regiren durant aquells anys.

Durant aquestes tres dècades, Viola es dedicà al servei del monestir i del santuari en la seva funció de músic. Trenta anys d'ininterrompuda activitat, essent un monjo discret, sense cap relleu biogràfic fora de la seva dedicació musical: la vida pròpia d'un monjo a Montserrat de la segona meitat del segle XVIII.

La preceptiva permanència al monestir li permeté alhora d'ésser testimoni viu de la seva evolució. En aquest sentit, en reincorporar-se a Montserrat, veié com finalitzaven les obres de la part meridional del monestir adossada al temple. Tres anys després d'haver estat nomenat mestre dels escolans, pogué presenciar també l'assentament dels fonaments d'un nou edifici de l'Escolania (1770), i, més tard, l'ornament de la portalada renaixentista de l'església amb escultures de Ramon Amadeu, Joan Enric i Pau Serra (1776), i també la continuació del campanar octogonal i la nova ubicació de la sala capitular (1779-1780).

La reforma de l'orgue gros, duta a terme entre 1781 i 1785, devia complaure ben especialment Viola en la seva comesa diària de mestres de l'Escolania i de la capella. Amb aquest instrument foren, doncs, executades les obres seves que ho reclamaven.

Els inicis de la Revolució Francesa (1789) van suposar, també, una perturbació a l'interior del monestir. Els conflictes i els canvis produïts a Catalunya amb motiu de la Guerra Gran (1793-1795) van repercutir igualment en la comunitat monàstica que, d'aquesta manera, inicià un període de llarga inestabilitat. Davant les circumstàncies que envoltaven el país, i com a conseqüència de la guerra amb França, les obres d'art de l'església foren traslladades a llocs més segurs. Aquests anys de convulsió coincidiren amb la segona malaltia de Viola.

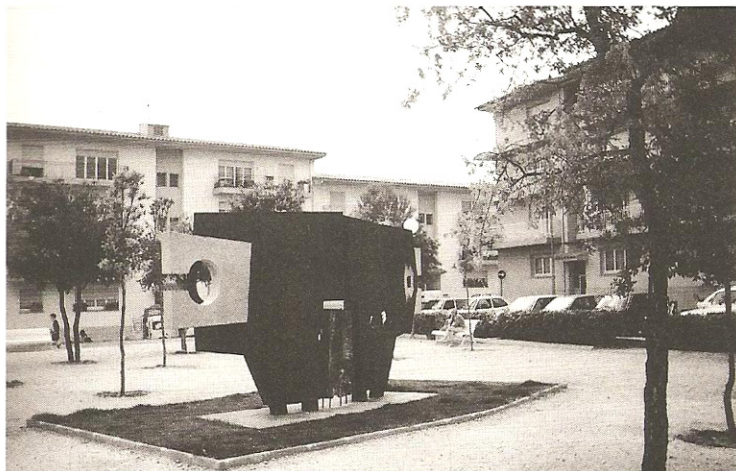
Malaltia i mort

El 1784, Narcís Casanoves havia estat nomenat mestre de l'Escolania, càrrec que exercí fins al 1789, en un primer període, en substitució de Viola. Tot fa creure que aquests anys coincidiren amb la primera malaltia d'aquest darrer. Ignorem de quin tipus de malaltia es tractava, però podem suposar que se'n recuperà força bé. Superat, doncs, aquest primer període, Viola prosseguí durant quatre anys la seva comesa de mestre de l'Escolania i no cessà en la seva tasca de compositor per satisfer les necessitats constants de la capella de música.

El 1793, però, sofrí un atac apoplèctic que l'impossibilità de continuar com a mestre dels escolans. Conservà, amb tot, la titularitat de mestre de la capella de música. "El P. Viola –segons escriu Ireneu Segarra– passà els últims anys de la seva vida atacat per l'apoplexia, que el deixà impossibilitat de complir tots els seus càrrecs. Li deixaren, però, el de Mestre de Capella, per l'afecte que ell hi tenia, i que tots li professaven"¹⁰. Encara que el P. Viola estigués mig impossibilitat podia exercir aquest càrrec, ja que la direcció de les obres musicals podia ser duta per un escolà mateix. En canvi, la feina més pesada de l'ensenyament musical i de la disciplina dels nois cauria sobre les espatlles del P. Casanoves. Els annals del monestir recullen amb molta simplicitat els trets de la seva vida. Així per exemple, unes breus notes són recollides en un comentari recopilat per qui, a mitjan del segle XIX, seria abat del monestir, Miquel Muntades: "25.1.1798: Muere el P. Anselmo Viola á la edad de 59 años. De Escolán pasó á Madrid, donde tuvo tanta aceptación su música, que se disputaban sus composiciones, siendo ejecutadas por la misma Capilla real. Mas luego estuvo de regreso á su amado Monasterio, encargándose de la Escolanía, de la cual fué maestro por espacio de treinta años. Parece increíble lo que trabajó en la música este hombre verdaderamente prodigioso"¹¹.

Com hem dit, Viola morí a la infermeria del monestir el 25 de gener de 1798. No coneixem altres detalls de la seva mort, ni de les exèquies. Hem de suposar que, d'acord amb l'esperit montserratí, hom devia acomplir el ritual de difunts i, potser, la seva pròpia música va evocar la gran personalitat de compositor i pedagog que havia segellat tota una vida.

Una escarida nota al foli 40 del *Llibre d'òbits* del monestir de Montserrat informa de la seva mort i de l'enterrament que tingué lloc al dia següent, així com de la inhumació del seu cos a la sepultura número 7, situada a la mateixa església.

El monument que Torroella de Montgrí va dedicar als monjos de Montserrat, fills de la vila, Anselm Viola i Benet Julià. (Foto de Laura Planellas i Montse Laverde)

Aquest músic insigne, del qual aquest any tenim el plaer d'escoltar una part de la seva obra musical, honora la vila que va veure néixer aquest "home veritablement prodigiós" i, per tal d'evocar dignament la seva memòria, li hem dedicat aquest concís comentari.

Maria Lluïsa Cortada
 Doctora en musicologia

- 1 ALBAREDA, Anselm. *Història de Montserrat*. Cinquena edició revisada a cura de Josep Massot Muntaner. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1972, pàg. 239.
- 2 *Llibre de baptismes*, volum V, pàg. 116.
- 3 *Llibre de vesticions*, fol. 61r.
- 4 BARAUT, Cebrià. *GEC*, vol. 10, pàg. 282.
- 5 ALBAREDA, Anselm. *Op. Cit.*, pàg. 85.
- 6 SEGARRA, Ireneu. "Breu diccionari biogràfic dels mestres de l'Escolania de Montserrat i els seus col·laboradors", a *Guia musical*, 1968-69, núm. 19/20, pàg. 22.
- 7 CARALT, Ambròs M. *L'Escolania de Montserrat*. Biblioteca de Montserrat, I. Abadia de Montserrat, 1955, pàg. 99.
- 8 CARALT, Ambròs M. *Op. Cit.*, pàg. 100.
- 9 CODINA, Daniel. *Anselm Viola*. CD KOCH SCHWAN 3-1246-2.
- 10 SEGARRA, Ireneu. *Op. Cit.*, pàg. 22.
- 11 MUNTADAS, Miquel. *Historia de Montserrat*. Barcelona, Tipografia de la Casa Provincial de Caridad, 1854, pàg. 413-414.